СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 154. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 3-го липня 1940. No. 154. Jersey City, N. J., Wednesday, July 3, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ОБМЕЖЕННЯ ВОЄННИХ ЗИСКІВ

ВАШИНҐТОН. — Президент вислав до конґресу посланіє про потребу обмеження дорогою податків зисків з воєнних приготовань краю.

У своїм короткім посланію президент радить завести високі податки, скоро зростаючі при більших сумах.

Президент каже, що в часі, як держава домагається від кожного громадянина причинитися фінансово до оборони, обовязком уряду й конґресу є не дати нікому з того користати особисто.

Преса звертає загально увагу на час, підобраний президентом для свого посланія. Вона добачує в тому бажання заскочити конґрес несподіванкою.

ЗАМОВЛЕНО 45 ВОЄННИХ КОРАБЛІВ В ОДНОМУ ДНІ.

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти підписав за один понеділок контракти на будову 44 боєвих і один небоєвий корабель для американської воєнної фльоти.

Будова цих кораблів буде коштувати разом 550 міліонів долярів. Було це найбільше замовлення одного дня в історії Америки. Загально його поясняють як доказ, що уряд спішиться з обороною краю.

БУДУТЬ ПОВЧАТИ ПРО РЕЄСТРАЦІЙНИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН. — Іміґраційна дивізія Департамент Справедливости плянує широку освітну кампанію, щоби повчити чужинців про обовязок реєструватися й дати зробити відтиски своїх пальців.

Уряд задумує вжити для цього чужинецьких ґазет, клюбів і товариств. Кампанія почнеться в найближчих тижнях.

ХОЧУТЬ ПОШИРЕН... РЕЄСТРАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Палата послів конґресу ухвалила вже закон, котрий накладає дальший обовязок реєстрації в Департаменті Справедливости на всі орґанізації, що підлягають заграничній контролі в своїй політичній діяльности, що займаються цивільною й військовою діяльністю або мають на цілі захопити владу силою.

Якби закон був ухвалений сенатом і підписаний президентом, такі орґанізації як комуністична партія й німецький „бунд", мусіли би підлягати строгій контролі Департаменту Судівництва.

ЗАКОН ПРО ЗРІВНАННЯ ВСІХ КАРНИХ СУДІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент підписав закон про заведення одностайної процедури в усіх федеральних карних судах краю. Закон спирається на рекомендації, вироблені Найвищим Судом Злучених Держав.

З ТРАНСИЛЬВАНІЇ Й ДОБРУДЖІ ДОНОСЯТЬ ПРО БОЇ З РУМУНАМИ

БУКАРЕШТ. — Румунія не знає досі, що її жде з боку Мадярщини, бо так є, що далі приходить до крівавих сутичок вздовж румунсько-мадярської границі, головно в Трансильванії. Мають бути жертви в людях. Мадярщина запитала Румунію через свого посла, яка причина, що вона перевела загальну мобілізацію і нагромаджує таку велику силу війська в Трансильванії. Румунія каже, що це діється ізза „внутрішніх відносин". Теж з Добруджі доносять, що там неспокій та є бої між болгарами і румунами.

РУМУНІЯ ЗРІКАЄТЬСЯ ҐАРАНТІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

БУКАРЕШТ. — Румунія вже й формально зріклася тих ґарантій її територіяльної ненарушимости, які дістала з боку Англії й Франції дня 13. квітня 1939 р. Що правда, то ті ґарантії практично не мали тепер ніякої вартости, бо Румунія такої помочі не діставала й наразі її дістати не може. Та по суті це означає, що Румунія вже цілком піддалася Берлінові й робитиме те, що скаже Німеччина.

АМЕРИКА ПЕРЕСТАЛА ВИСИЛАТИ ЗБРОЮ АНҐЛІЇ

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд не висилає вже від 10 днів до Анґлії ніякої зброї зо складів американської армії й фльоти.

Уряд відмовлявся на тій основі, що, мовляв, цеї зброї він самий потребує на свої потреби.

Тепер президент підписав закон, на основі котрого урядові навіть не вільно продавати за границі зброї американської фльоти й армії.

УРЯД ВИЯСНЯЄ СВОЮ ПОЛІТИКУ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

ВАШИНҐТОН. — Сескретар стейту Кордел Гол заявив на пресовій конференції, що уряд стоїть у своїй політиці щодо Далекого Сходу на становищі своїх трактатів з іншими державами.

У цей спосіб американський уряд заявився не лише за пошанування існуючих трактатів, але й за політику відкритих дверей, за цілість Китаю й удержання попереднього стану на Тихому океані.

Заява видимо звернена проти Японії.

ВИЛКІ ХОТІВ БИ КАНДИДАТУРИ РУЗВЕЛТА

НЮ ЙОРК. — У своїй розмові з ґазетярами сказав Вендел Вилкі, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, що він бажав би собі, щоб з Демократичної Партії виставлено кандидатуру президента Рузвелта, бо він хотів би його „побити". Мовляв, він тоді був би певний перемоги.

ДЕМОКРАТИ ЗВЕРТАЮТЬСЯ ПРОТИ ВИЛКІ

ВАШИНҐТОН. — Перший день засідання конґресу по коротких вакаціях зазначився виступами демократичних сенаторів проти републиканського кандидата Вилкія.

Сенатор Пепер з Флориди заявив, що Вилкі добився номінації звичайними „лобістичними" засобами. Інший сенатор приписував це „бліцкріґові" й впливам Вилкія на Вол Стріті.

НІМЦІ ПЕВНІ, ЩО ПОБІДЯТЬ АНҐЛІЮ

БЕРЛІН. — Німецька преса розписується широко про нові порядки в Европі, а навіть у цілому світі, в такий спосіб, що Велика Британія вже не існує як імперія. Вона певна німецької побіди. Пише про страх, який опанував британців з огляду на німецьку близьку інвазію. А далі про те, що Анґлія це вже „пережиток", перестаріла інституція, соціяльно реакційна, яка ніяк не може дати собі ради з новими обставинами.

МАДЯРЩИНА БЕРЕТЬСЯ БОРОНИТИ „КУЛЬТУРНИЙ ЗАХІД"

БУДАПЕШТ. — Мадярщина піде воювати цілком певно в такому випадку, коли Совєти захочуть захоплювати дальші румунські землі. Так вона заявляє. І є цеї думки, що Румунія находиться в стані цілковитого розкладу, а Совєти хочуть з цього користати і посунутись далі наполудне, щоб забрати ще Болгарію. Знову на заході, Совєти, як кажуть в Будапешті, підготовляють ґрунт в Карпатській Україні, щоб її загарбати, а через неї ще й Словаччину. В тому напрямі, кажуть мадяри, ведеться вже совєтська комуністична пропаґанда в Карпатській Україні. З цього виходить, каже Будапешт, що Совєти хочуть забрати усіх словян, здійснюючи таким чином давню російську панслов'янську ідею. Маючи це на увазі, мадярські політичні кола заявляють, що Мадярщина, яка стояла від соток літ на сторожі „західньої цивілізації" й християнської релігії, не допустить до поширення большевизму і впливів Росії. Ґарантією цього має бути „тисяч літ історії Мадярщини".

СКИДАЮТЬ ВИНУ НА ЖИДІВ.

БУКАРЕШТ. — Урядовий часопис „Курентул" переповнений нападами на жидів, яким приписує все нещастя, що тепер спало на Румунію. Дописуватель цеї ґазети з Басарабії пише, що хто приглядався тому, що там діялося в останніх днях, той пізнав справжнє обличчя жидів і їхнє провокативне відношення до румунів. Таке саме подає часопис і про те, що діялось в Буковині. Це звязане з тим, що тисячі жидів втікли, чи перейшли, на совєтську сторону, побоюючись протижидівського курсу в Румунії, яка є тепер під впливом Німеччини. До чого дійшов антисемітизм, пізнати по тому, що в статті згаданого часопису є виразна погроза, звернена проти жидів, заповідаюча „день пімсти".

ПИШУТЬ ПРО ПОГРОМИ В РУМУНІЇ.

ЛОНДОН. — Анґлійські часописи пишуть про вибух жидівських погромів у ріжних містах Румунії. Подають, що в пристані Ґалац вбито підчас такого погрому до 600 жидів.

ВСЬО В ПОРЯДКУ, КАЖУТЬ СОВЄТИ.

МОСКВА. — Совєтська пресова аґенція подає, що заняття Басарабії й Буковини відбулось без „інцидентів". В деяких місцях совєтські війська посунулись задалеко, але це зараз справлено. Та ця „помилка", кажуть Совєти, викликала в деяких державах, головно балканських, неспокої. Причини цього вже усунені, запевняють Совєти.

ВТІКАЄ, ХТО МОЖЕ, КАЖУТЬ РУМУНИ.

ЯССИ (Румунія). — Усі дороги, що ведуть з Басарабії, занятої Совєтами, завалені втікачами, що втікають без нічого, рятуючи тільки своє життя. Між іншим втікло коло 40 православних священиків, що прибули сюди з Басарабії, врятувавши тільки святі образи та церковні прилади.

ПРОФЕСОР ПРОРОКУЄ.

КЕЙМБРИДЖ (Месечусетс). — З нагоди своїх 86. уродин виступив проф. Алберт Бушнел Гарт, відомий американський історик, з пророцтвами, що до пяти літ Німеччина зробить наїзд на Америку.

Історик заявив, що він вірить, що Гітлер звернеться проти свого спільника Мусолінія, переможе його й піддасть Італію під німецьку владу. Росія переможе Японію, а потім Сталін і Гітлер будуть пробувати поділитися впливами в цілому світі.

БРАЗИЛІЯ ВРЯТУВАЛА УРУҐВАЙ ПЕРЕД НІМЕЦЬКИМ БУНТОМ.

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай). — Уруґвайський уряд розкрив, що який місяць тому в Уруґваю приготовлялося поважне повстання німецької „пятої колюмни". Лишень допомога бразилійського уряду, котрий сконцентрував більші війська на границі, врятувала уруґвайський уряд.

Націстичні дипльомати грозять уруґвайському урядові, що він буде незадовго мусіти відповісти перед німецьким урядом за арешти націстичних аґітаторів.

"DECLARATION OF INDEPENDENCE," By John Trumbull (1756-1843)

ЯК БУДЕ З БОЛГАРІЄЮ?

СОФІЯ (Болгарія). — Болгарський уряд знайшовся у дуже складному політичному положенню. Болгарія хотілаб дістати назад Добруджу, що її забрала Румунія по першій світовій війні. Але так є, що Совєти посягають по Добруджу, а навіть по саму Болгарію, а болгарський уряд схиляється більше на німецьку сторону, ніж на большевицьку. Наразі виглядає, що воєнні хмари перейдуть, а на Балкані буде хвилевий спокій. Але як тільки рушиться Мадярщина і захоче забирати від Румунії Трансильванію, Болгарія цілком певно піде також війною проти Румунії й забере Добруджу.

КАТОЛИКИ І ВІЙНА.

РИМ. — Найбільш авторитетний католицький журнал в Італії, Чівіта Католіка, видаваний єзуїтами, взиває італійських католиків льояльно й хоробро сповнювати обовязки громадян Італії.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з анґлійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$.745
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Письменний текст оголошення мае бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

THE FOURTH OF JULY

Кожного року в день 4. липня американці святкують річницю великопамятного дня 4. липня 1776. року, коли то в Філядельфії представники американських кольоній ухвалили Заяву Незалежности, в котрій вони проголосили, що кожна людина має певні непозбутні права, між ними право до життя, свободи й шукання щастя, та що уряд має виводити свої права зо згоди правлених людей. На основі цих засад кольонії проголосили відірвання від матірного краю, Анґлії, й проголосили себе незалежними Злученими Державами. Є отже ця річниця святом народження американської держави, як для кожної держави найбільшим державним святом.

Тому й не диво, що святкують його американці по всіх закутинах краю. На памятку революційної війни, що її мусіли звести, заки Анґлія признала американські кольонії самостійною републикою, роблять звичайно багато галасу стріляниною. Для поверховних людей цей галас остався наймаркатнішою признакою свята. Одначе, це зовсім хибне, бо суттю всякого свята є правильно ідея, якої перемогу святкується. Свято Четвертого Липня є святом перемоги ідеї особистої свободи й демократичної ідеї, що повновласть уряду має походити від правленого народу. Ці власне ідеї підносять правильно в своїх промовах святочні промовці в цей день.

Одначе не все їх підносили однаково на протязі американської історії. В перші роки існування Злучених Держав, коли Злучені Держави були ще слабим союзом кільканацяти держав, коли вони сусідували з могутньою Еспанією, Францією й Анґлією, коли їх само існування ще не було зовсім певне, в ті часи святкування Дня Незалежности мало в собі визов великої ідеї свободи, з одного боку, але й всю непевність остаточного висліду боротьби, з другого.

Коли Злучені Держави вдержалися проти сильних ворогів, коли вони зросли в силу й стали признаною в світі потугою, святкування Четвертого Липня стало святом бундючної чванькуватости переможної ідеї, котрої силі ніхто не може сумніватися.

Останніми часами одначе цій ідеї кинено дуже серіозний визов у світі. Повстали держави, зорґанізовані на зовсім інших засадах, і ці держави досягли виразних добутків. Нині в День Незалежности мусять найтися відгуки цього визову, який демократичним ідеалам кидає тоталітаризм. Нині на ньому не місце бундючній чванькуватости минулих поколінь. Нині незалежна американська република мусить дати вираз своїй вірі в вічність ідей стободи, а при тому найти способи, якимиб їй обороняти й свою незалежність і свої свободи перед сильними державними комплєксами, зорґанізованими на засадах реґіментації й згори накиненої дисципліни.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ ПЕРЕБУДОВИ ЕВРОПИ

Війна не скінчилася й не знати який буде її вислід, а вже люди журяться, як наладити господарські відносини в европейських краях. Із Швайцарії повідомляють, що Банк Міжнародніх Виплат, створений Америкою та бувшими аліянтами, вже приготовляється до важкого завдання. Президент банку, Тома МекКітрик, заявляє, що після теперішньої війни лекше буде стрінути валютові переміни, ніж це було після попередньої світової війни. Це тому, що тепер народи й держави мають досвід, а крім того існує вже оцей Банк Міжнародніх Виплат. Він є в Базилеї, але хвилево його перенесли до малої місцевости в горах, щоб забезпечитися перед можливим налетом французьких та німецьких літаків.

Довгі розумування присилає в Америку Жіль Заверваїн, кореспондент американських ґазет, з Берна, в Швайцарії. Він згадує про зазив президента Швайцарії, д-ра Марселя Піле-Ґоляза, щоб бути готовим на економічну крізу в часі майбутнього миру. У довоєнному часі, каже президент, яких 40,000,000 осіб в ріжних державах Европи жило з воєнної індустрії. Після розброєння Франції ця армія робітників буде меншати. Для Франції буде це велитенська проблєма, бо не знати, де подіти цих робітників. Крім цього є небезпечне духове наставлення населенця, що програло війну. Маршал Анрі Петен знаходить розвязку в привязанні французького народу до землі й тому видав заклик до земляків, в якому між іншим сказав: „Земля не обманює. Вона остає нашою потіхою й нашим помічником. Нашою правдивою батьківщиною остає земля". І тому Петен взиває французів, щоб вони верталися на свої давні місця і бралися до рільного господарства.

Цей заклик може буди добрий для Франції, але не добрий для населення Швайцарії, Чехії, Австрії, ба навіть і Німеччини, бо це краї промислові і потребують іншої розвязки. В багатьох краях важною проблємою буде відбудова міст, знищених війною. В перших місяцях миру після війни така робота дасть заняття робітникам, але це не може тривати довго. Большевизм лише жде на нагоду розвалення суспільного ладу. Тому вже тепер шукають нових способів господарки.

Назагал, в територіях, занятих німцями, треба надіятися авторитарної господарки. Значить, на місце вільного, законтрактованого робітника, прийде робітник наставлений урядом. З примусом для робітника прийде й примус обігу гроша, а також і промислових та торговельних установ. Там, де Німеччина переможе, вона довільно буде переносити засоби, робітників та управителів промислових установ.

Здається, що така система запанує в цілій Европі, за виїмком території Совєтів та скравків країв над Середземним морем. Навіть, якби війна з Анґлією затягнулася, ці проблєми треба буде розвязувати безпроволочно. Це розуміє й Гітлєр і тому він назад покликає до праці д-ра Шахта, бувшого президента німецького Державного Банку. Гітлєр не конче його любить, але знає, що це великий ум в економічних справах і тому він його потребує. Шахт в оточенні технічних дорадників та помічників, вже забрався до праці. Він закликає експертів з усіх країв, що їх тепер Німеччина перемогла, щоб з ними нарадитися над способами відбудови та наладження економічних відносин. Бо то ще замало приневолити простого робітника до праці. Треба дати йому до помочі мозок та добрий плян.

На найбільші труднощі буде виставлена Франція, бо вона відірвана від чужих країв і не зможе дістати від них ні краму ні плодів, які вона діставала донедавна. Таксамо має вона труднощі в зносинах зо своїми кольоніями. Вислід анґлійсько - німецької війни може теж багато причинитися до дальшого економічного замішання. Досі є одно вже певне, а це: що Европа, знищена двічі війною впродовж 25 літ, стоїть на березі нечуваної економічної катастрофи. Щоб її перемогти замало ще фізичної сили. Треба ще й відповідних наукових теорій економіки. Колиб Европа знову занепала, як після попередньої війни, щойно тоді прийдуть темні віки. Тому краї, головно Америка, які ще стоять поза скобками страшного катаклізму, повинні вміти приготовитися до своєї місії: помогти у перебудові Европи, а то й цілого світу.

МОСКВА В НАСТУПІ!

І знову, московський медвідь вийшов на лови! Тим разом без гомону, без крикливих заяв, „товариша" Молотова через радіо про „визволення кровних братів українців та білорусів", як це було у вересні 1939 року.

Українська Басарабія та українська Буковина дістались під Москву. Коли Німеччина на заході була занята війною з Францією, Москва заняла „без проливу крови" Литву, Латвію та Естонію, а тепер, коли німці підготовляють правдоподібний напад на Анґлію, Москва використовує положення та виставляє Румунії ультимат, забираючи Басарабію та Буковину.

Проти волі Німеччини, чи за її згодою?

Останній рух Москви, хоч сподіваний, викликав чимало здогадів та коментарів. Іде про те: чи й тут Німеччина дала на це згоду, чи Сталін пішов проти Гітлєра?

Варто пригадати, що ще 24. червня ц. р. вашинґтонські кола повідомляли, що між Італією і Румунією існує плян поділу Балкану, на основі якого Румунія малаб припасти Німеччині, без найменшої згадки про Росію.

Перед одержанням московського ультимату, італійський та німецький представники в Румунії мали з королем Карлом довгі наради. Болгарські знову джерела повідомляють, що король Карло рішився таки добровільно віддати Басарабію та Буковину, щоб евентуально мати дальшу піддержку в Росії проти ревізіоністичних домагань Мадярщини та Болгарії.

28-го червня ц. р. „Асошіейтед Прес" доносила, що Карло через німецького посла до Румунії, Йогана Фабриціюса, вислав благальну ноту до Гітлєра, просячи помочі проти Росії. Загадочне є поведення Німеччини в тій справі, бо раз німецькі урядові чинники в Берліні заявляють, що московський крок передбачений умовою, а другий раз, німецьке посольство в Румунії заявило, згідно з донесеннями цеї самої американської аґенції, „інвазія Росії — це анґлійський трик, щоб Німеччину відтягнути на східній фронт".

Що про це Німеччина знала, а евентуально й дала згоду, вказує також факт, що офіціяльна італійська преса задержує многозначучу мовчанку щодо большевицького наступу на Басарабію і Буковину. Італія не хоче виступити проти Німеччини. А прецінь ще не так давно, Італія проголосила себе сторожем існуючого порядку на Балкані. Виходить на таке, що, як пише відомий журналіст Людвик Лор, „диктатори таки ділають спільно, тоді коли демократії розбиті".

Переводятьліцитацію української землі.

Треба припускати, що й тут, подібно як у випадку Карпатської України та Західньої України, за Басарабію і Буковину йшла завзята ліцитація між диктаторами, десь очевидно за сценою... Не маємо ще т. зв. білих, зелених чи чорних книг, щоб могли зорієнтуватися, хто підбивав, а хто уступав на ціні в справі Басарабії та Буковини. Але одно ясне: тими землями торговано. Хто кого перехитрив — ще певно не знати. Але так є, що Москва парцелює Румунію, занимає чорноморську пристань Констанцу, перебирає контролю над такими румунськими пристанями в гирлі Дунаю, як Ґалац, Браїла, і пр. — в ніякій мірі не на руку Італії. Такий самий маневр Росія може зробити в сторону Болгарії, та посягнути по Дарданелі й Босфор, що було мрією московських царів, і що Росії обіцяли Анґлія і Франція в 1914 році. А це знову загроза для Італії.

Роля Басарабії й Буковини в українському соборницькому русі.

Окупація згаданих українських провінцій большевиками є ударом в український національний рух. Басарабія, мало освідомлена, не відгравала визначної ролі в українському соборницькому русі. Зате Буковина — дуже свідома під оглядом українського націоналізму та української культури. Буковина видала Соборній Україні ряд таких письменників як Федькович, Воробкевич, Кобилянська, та цілий ряд державних і політичних діячів, що брали дуже активну участь як в галицько-буковинському, так і все-українському житті.

Останньо румунська влада визнала була офіціяльно українців в Румунії, але їх політичне становище ніяк не покращало. Розвязано українські політичні партії та культурні орґанізації, як рівнож заборонено українську пресу, а ця, що була дозволена, була українська тільки по формі. Її редаґували румуни з міністерства пропаґанди. Ось тому тепер червона Москва знову матиме добру нагоду дурити українських селян „визволенням". Вслід за червоною армією будуть надсилати з Києва комуністичну літературу, книжки, театри, й пр., як це мало місце в Західній Україні. Та в природі існує один незмінний закон, а саме закон реакції. Чим більше Москва забератиме, тим гірше для неї, бо всі ці народу станудь одного дня з нею до розрахунку.

ХТО ПОБІДИТЬ?

Копли слідити за голосами американської преси в справі наїзду Совєтів на Румунію, то можна стрінутись з ріжними поясненнями. Але всі вони як бачимо, не оминають України і української справи. В декого ті справи стоять на першому місці, бо пишеться виразно, що Сталін пішов ліквідувати український рух вцілости, розуміючи під тим ті змагання українців до незалежної української держави, що їх виявляють українці поза межами Совєтів. Та інші кладуть головний натиск на те, що Сталін вертає до давньої російської імперіялістичної політики. Кажуть, що він відвертається від інтернаціоналізму, а стає московським націоналістом, в такому самому розумінні як Гітлєр є німецьким націоналістом, а Мусоліні італійським.

Сталін тепер хитрує і хитрістю здобуває те, що інші проливом крови. Використовує ситуацію і збільшає совєтську територію, себто силу і впливи Москви. І це є його головне тепер завдання, а не „світова революція" чи доля „пролетарів світа". Пролєтарі країв, що не є під владою Москви, інтересують Сталіна тільки остільки, оскільки вони допомогають йому ослабляти ворожі Совєтам держави. Так використовував Сталін „пролєтарів" передше в Франції чи Еспанії. Так використав недавно в Фінляндії, а потім у Литві, Латвії й Естонії, щоб при їхній допомозі осягати свої цілі. А цілі ті ясні: побільшення Росії, закріплення влади Москви. Отже, коли тепер говорять про побіду большевії, то це є властиво побіда московського націоналізму.

Таке читаємо тепер в американських ґазетах, коли вони обговорюють заняття Совєтами Басарабії й Буковини. Ті самі ґазети пишуть далі, що Совєти цілком певно, якщо тільки війна Німеччини з Анґлією затягнеться, займуть ще й Дарданелі, що буде короною московських успіхів, до яких століттями змагали московські царі, але їх не осягнули. Тепер, як кажуть, лекше здійсняти московські імперіялістичні цілі, бо нема кому ставити Совєтам опір. Головні потуги заняті бортьбою між собою, а Анґлія воліє, щоб зростали в силу большевики, ніж малаб рости націстична сила. Значить, коли мати на увазі хвилину, то побіджає московський націоналізм. Тільки питання: на як довго?

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(85)

— Не впаде, пане рейментар, бо Хмельницький добре про нього відаючи, напевне від Дніпрового берега забезпечився. А миж відірвалися від того берега, мов листок від гилі...

— То правда, як ми про це не подумали — потакнув гетьманич.

— Так, але що пропало, то мов звоза впало. А тепер вози в квадрат й лопати в руки! Гусарія моя фронтом стане й саперську роботу заслонить.

А по хвилі додав:

— Позвольте, пане рейментар, що я в імені вашої милости, панам старшинам паролі роздам...

— Будь ласка... — відповів гетьманич безвільно, за досвід старого рубаки хапаючись.

Чарнецький склонився перед гетьманичем і поскакав геть. Вмить обізвалися труби й військо, мов на шнурочку почало шикуватися. Гусарія застукотіла, рушили лавами драґони, а сапери, мов кроти, почали вриватися в землю. Гетьманич дивився на те все й у душі Богові дякував, що йому Чарнецького під руку дав. Щоб він був зробив без нього? Робота кипіла, козацька лава не ворушилася з місця, Чарнецький вернувся до гетьманича.

— Фу! — обтер піт з чола.

— Спасибіг вашій милости! — усміхнувся до нього гетьманич.

Шемберґ вибачився й поскакав до своїх.

— Необачно ви, пане ротмістре, старого комісаря зачепили...

— Щож, вибачте, але натура в мене вже така. Та, хіба розумний чоловік міг переправу на цей бік дораджувати!

Він тільки так сказав, а ми за ворожою кіннотою пірвавшися, з опалу тут ускочили...

— Це вже сказано, пропало. Сам я теж не без вини, але самі гляньте, в якому ми місці опинилися.

Гетьманич станув у стременах і пробував окинути оком околицю. Мало в нього було воєнної періції, але тут і дитині було ясно, що положення було ледаче.

Козацький табор зайняв найбільшу височину в цілій околиці. З півдня обнятий вилами Жовтих Вод, з півночі заслонений Чоним Лісом. А коронне військо вскочило в отверту площину, що її треба було звідусіль обкопувати. Про палісади й коші не було мови. Ліс далеко й у ворожих руках. Річка, що плила перед табором не заслонювала його, а навпаки своїм лівим, крутим берегом утруднювала доступ коронному війську. Зрештою не вспіло воно ще річки Жовтої перебристи, як козацька піхота обсадила її крутий беріг. Позаду коронного табору плила річка Зелена, на ліво кучерявилися Княжі Байраки, порізані крутими ярами, підшиті лісом. Якби не анімуш гетьманича, то найкраще булоб коронному війську в Княжих Байраках засісти. Та для цього треба було не тільки терен, мов свою кишеню знати, але й відомостей про становище ребелії добути. Хмельницький знав терен і „язиків" мав більше, як потребував. Гетьманич ішов у степ навмання й ворога собі легковажучи, виконав маневр, що його йому козацький фортель подиктував... Воріття вже не було. Вертатися до Княжих Байраків було неможливо. Треба було йти під обстрілом, в безупинному бою з легкою козацькою кіннотою, без можливости вжити артилерію. Залишилося — послухати пана Чарнецького й табор не для наступу, а для оборони закласти. Положення було жахливе, але надія на водний відділ і допомогу коронного гетьмана з Чигирина підтримували всіх на дусі. Що вже не падав духом гетьманич, що вже не бокував обережний Шемберґ, то Чарнецький горів, мов смолоскип:

— Рийте рови поглибше, сипте вали повище, гусарією голоту лякайте, а прийде сукурс від пана краківського, в два вогні їх візьмемо й на порох зітремо й по степу без сліду розвіємо!

XXIII.

Поки в Чигирині припивала й віватувала весела кумпанія пана краківського, водний відділ коронного війська плив долі Дніпром, чимраз ширше розходючись з сухопутною партією гетьманича.

Старий осаул Барабаш, літами знеможений, хоч і пірвався зразу, не так проти ребелії, як проти Хмельницького, охляв зразу й більше всього дрімав у шатрі на отаманському байдаку. Вся турбота за експедицію спочила на його милости полковникові чигиринському.

А пан Кричевський, що ще так недавно мусів уступати з Томаківки перед старим другом-приятелем, зажурився оце непомалу вдруге на немилу стрічу з ним висланий. Старий жовнір, не з одного казана кашу їв, а того, що сталося не міг розчовпати. Даремне пригадував собі довгі й дружні розмови з паном сотником чигиринським, даремне приводив на память слово за словом, а в тому, що творилося таки не визанавався.

Королівський таємний декрет про те, що козакам треба рушити на море й бісурмен, мов сонне муравлище розворушити, багряний прапор зі срібним вірлом, що його руки Її Королівської Милости гаптували, гетьманська булава, пишніша своїми самоцвітами від булав коронного й польного гетьманів, оце було свідоцтво того безмежного довіря, що його виявив король Володислав чигиринському сотникові, колишньому писареві Війська Його Королівської Милости Запорізького. Та все те не вміщувалося в голові пана полковника разом з зеленою хоругвою Пророка, що, як повідомляли язики, лопотіли оце поруч малинової хоругви з архистратигом Михаїлом. Та невже пан Хмельницький, гетьманської булави з рук королівських відцурався, приняв її з рук низової голоти, невже замісць походу на бісурмен, у коншахти з ними ввійшов, за ніщо собі любов короля та силу і поваку Речі Посполитої маючи?

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КОМУ ПОТРІБНА ТАКА ОБОРОНА?

Прочитав я статтю „Живемо власними силами" в 148 числі „Свободи" і почув безмежний біль в серці, якесь шалене упокорення моеї національної чести, немов мене, як українця, хтось сильно ударив у лице. Чому? Тому, що року Божого 1940, себто 25 літ по легенді Українських Січових Стрільців, по епопеї Української Галицької Армії, що свою любов для Української Батьківщини закінчила жертвою „сорок тисяч трупів", як співає народня вже нині пісня, по геройськім зриві дітей українського Києва під Крутами, по безнадійній саможертві українського вояцтва під Базаром, по 20-літній безперервній черзі українських революціонерів, що гинули на польських шибеницях з окликом „Слава Україні", або катовані вмирали в льохах польської охрани, по устелених узбічах Карпат трупами юнацьких голов українського цвіту, по сотках тисяч, що з думкою „для Тебе Україно" караються і гинуть на Соловках та Сибірі — по тім всім є ще українець, що уважає потрібним доказувати в пресі, що українство живе власними силами, не є чужим твором, а доказом — не ті тисячі молодих буйних голов, добровільно положених на жертівник української батьківщини, не серед, безприміриних в історії шикан польського уряду, створене самостійне українське економічне та культурне життя, не той одинокий в історії людської культури тайний університет у Львові, ні та динамічна національна свідомість та солідарність українства по цілому світі, тільки тих кільканацять народних домів, кілька шкіл (і то створених шляхотною завзятістю одної людини — Пресв. Богачевського) та тих сто-кільканацять хорів є того доказом. Колиб тільки та реальна українсько-американська дійсність (в Злучених Державах та Канаді) мали бути доказом незалежности українства, то скажу щиро, вона не переконалаб нікого. Одначе мені не про те йде, а тільки питаю: кому потрібне то доказування. Мене воно як українця обиджає.

Оден із нині жиючих великих людей сказав: „Над національною честю не дискутується, її тільки бороняться", а заторкнена справа, цеж хіба справа національної чести! У приватних відносинах честь боронится відруховою реакцією, на національну обиду у ворожій пресі для українця з національною честю є тільки — погорда з мовчанкою, а не якесь кепське доказування; кому і пощо?

Нехай ніхто не думає, що та московська чи польська преса не є доскона поінформована про дійсну вартість українства. Нехай ніхто не думає, що того не знають закордонні офіси всіх великих держав; на щож були би їх „інтеліджен-сервіс". Вони все знають, коли їм того треба. Вони краще знають, ніж хтось думає, про динамічну силу українства. А чого так преса пише — спитаєте? Пише тому, бо їм так треба. Українство їм небажане, загрозливе, тому й його поборюе всіми, також нечесними, засобами.

Коли минулого тижня англійський міністер пропаганди закинув ні менше ні більше як тільки, що французький маршал Петен зрадив Францію, то хіба думаете, що він сам в то вірив? Хто був у Франції в недавнім часі, той знає, чим є той, нині 84-літній, маршал для кожного француза. Про кожного другого — включно з президентом републики — потрафить француз говорити з питомим тому народові жартобливо-докусливим способом, тільки два імена вимовлялося з повагою: це імя покійного маршала Фоша та жиючого Петена. Маршал Петен — цеж символ французького геройства, новочасного лицарства. Цеж оборонець славного Вердену з 1916-1918 р. з безсмертними вояками „синіми чортами" (дієбль бле), яким мало не кожне місто виставило памятник. І чиж думаете, що той міністер пропаганди і на оден момент переконаний про „зраду Франції" маршалом Петеном? Деж там; пише так, бо того вимагає інтерес Англії, що знайшлася у незвичайно критичному положенню.

Тому кожний реально думаючий політичний діяч мусить з тим числитися, що українство було і буде предметом, ще більших ніж доси, обчернень. Там, де треба писати, будуть як на приказ про українство мовчати. Таж до війни московська пропаганда робила українство австрійсько-польською інтригою, поляки в часі Версалю зробили українство большевизмом, пізніше українство було „агентурою націзму", нині вже стає агентурою „західної плютократії" і так далі завжди буде якоюсь агентурою в роботі ворожої пропаганди. А наше становище? Ми можемо це тільки ігнорувати.

Під кінець ще одна справа. І це прикра справа, яку одначе мушу для громадського добра порушити, а це, що американсько-українська еміграція майже без вийму, нині є вже цілком відчужена від старого краю і про старий край має вже дуже, а дуже недокладне поняття. Люди, які самі як бідаки виїхали до Америки, не в силі зрозуміти, що може бути українець, що жив приличним цивілізованим життям. Люде, які виїхали тоді, коли українського міщанства не було, а на селі книжки та часопису ніто й не бачив, коли діди та коршмар були всім для темного селянина, а національна свідомість була властиво одиниць, не в силі того зрозуміти, що український нарід пережив роки 1917—1920, що вже породилися діти тих, що стрілецьку легенду творили, що є тисячі дітей нині вже дорослих громадян, яких батьки за Україну згинули. Тяжко декому зрозуміти, що 20-літня польська неволя з пацифікаціями були не на упадок духа, але знаменитою школою патріотизму українських громадян, та що почуття всеукраїнської спільности та солідарности вже стихією опанувало цілий край.

„А чи є в краю огрівання радіяторами? А то в краю також вставляють золоті зуби? Чи ви виділи машину до прання в краю"? Такими наївними питаннями засипує вас емігрант, як прийдете з Европи. Знаю факти, що такий імігрант своїм дітям оповідає, що там в краю сплять в стайні, а потім син такого іміґранта, людина з вищою освітою, самопевно твердить вам: „або в краю є яка українська інтелігенція, а як є, то на півспольщена". Це все факти. Не знає такий громадянин, що нині у тім селі, де він молодиком спав в сіні, вже є триповерхова мурована кооперативна молочарня не тільки з радіяторами, але теж з холодільнею, що є мурована читальня і таке друге. Але то все ще дрібниця. Він не знає, що вже виросло молоде покоління, що згинути готове за Україну, що воно вже є звязане громадською моралю і солідарністю, що брат на брата не виписує, що „ти агент пілсудчистичний" — „а ти агент плютократії".

Комплекс меншевартости (інфеіріорити-комплекс) **щодо рідного народу на жаль покутує ще дуже глибоко в душах українсько-американського емігранта** і тільки той каже американському українцеві нині, то є року Божого 1940 писати такі оборонні статті.

Проф М. Чубатий.

СЕНАТОР БЕРТОН ГВІЛЕР

хоче стати кандидатом Демократичної Партії на уряд президента Злучених Держав.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

Український День.

На заклик ініціятивного комітету в справі „Українського Народнього Дня", який має відбутися в неділю 7. липня б. р. в Сен Сузі Парку, зійшлися в неділю 9. червня до Кооперативної Салі в Вилкс Бері 26 представників відділів ріжних організацій та молодечих клюбів. Збори відкрив підписаний і за згодою присутних їх перепроваджував. Секретарювала панна Ольга Шпур.

Представники незвичайно зацікавились цею справою і розвели дуже живу дискусію, яка тревала майже дві години. Найбільше застановлялись над питанням: хто має заняться перепровадженням такого „Дня", себто старші, молодші, чи мішаний комітет? Деякі висказувались за те, щоб булоб дуже корисно для наших українських запомогових організацій, колиб цілий заряд „Дня" віддати самій молоді, бо вона так, чи сяк колись мусить перебрати на себе всі ділянки українського життя в Америці. Молодь, присутна на нарадах не могла дати рішучої відповіди, бо не була до того приготована. Тому просила, щоби скликати ще одні збори, на які прийде їх багато більше. І так сталося. Другі збори відбулися 19. червня, в тій самій салі, на які прийшло багато молоді і старших. Зборами проводили самі молоді і по короткій дискусії вибрали цілий уряд, майже з самих молодих. До уряду ввійшли: В. Крайківський, почесний предсідник; Мирон Шпур, предсідник; Тео Чолій, місто предс.; панна Ольга Шпур, секретарка; Михайло Лахман, скарбник; панна Стефанія Лавна, секр. оголошень; Михайло Сенюк, завідатель танцюристів й забавок; панни Юлія Коник, Стела Іванів, Маргарета Мельник, д-р В. Корецький, Мартин Музика і Василь Сенюк, контрольори. Вибрано ще й Дорадчу Комісю та Активний Комітет з таких: П. Лавний, М. Негребецький, І. Глива, А. Худоба, І. Чолій, І. Барнась, І. Курій, І. Вельгош, С. Федуньков, П. Шшик, І. Малищак, М. Деренюк, Н. Леськів, М. Кухта, І. Свантко, Тео. Гриньків, І. Гренцишин, пані К. Дукач, Кат. Зінковська, П. Зумчак, І. Зварич, С. Барута, панна Марія Сарновська, Софія Корнояа, Емілія Фещак, і Анна Шопяк.

Дальше збори погодились, що „Український Народний День" має оголошуватись так, що є заходами „Української Молоді повіту Лузерн", та що часть доходу має піти до Конгресового Комітету на акцію допомоги Україні.

Ціла, широка і дуже цікава програма „Дня" буде оголошена в свій час в чотирьох органах українських запомогових організацій.

В. Крайківський.

ДЖАНСТАВН, ПА.

Зорганізовано новий відділ У. Н. Союзу.

Про українців в Джанставн, Па., небагато писалося в часописах. Тай тому може дехто подумати, що в нашій громаді, не дасться ніщо зробити. Та так не є, бо українці в Джанставн виказують активність при організуванню нового молодечого відділу У. Н. Союзу.

Збори організаційні відбулися дня 22. червня 1940 при співучасти обидвох відділів: а то від. 300. і від. 11. У. Н. Союзу. На зборах був присутний також і організатор У. Н. Союзу п. Загаєвич. Громадянин Михайло Макар, предсідник від. 11, отворив збори, покликуючи на секретарів гр. Петра Сціленого і Евгена Кашубу. Представив організатора У. Н. Союзу і попросив до слова.

В своїм рефераті п. Загаєвич подав оцінку, чим є для українців Батько Союз та які користи мають члени в У. Н. Союзі. Своїми влучними словами п. Загаєвич переконав присутних, що У. Н. С., в порівнанню з іншими організаціями і компаніями стоїть на першім місці. У. Н. С. став найбільшою українською організацією на цілім американськім континенті. Тому українці повинні гордитись такою інституцією, котра стоїть на сторожі українського розвою а рівночасно помагає справі визволення українського народу, висигновуючи поважні суми гроша на всілякі народні потреби.

Старaймось отже приєднувати нових членів, вписувати своїх дітей, щоби ту силу Батька Союза подвоїти, організуючи в кожній місцевости молодечі відділи.

По рефераті забирали слово урядники і члени місцевих відділів. Михайло Макар, предсідатель від. 11, говорив про те, чому нам треба бути зорганізованими. Гром. Михайло Чемерис подав історію від. 300, почавши від його заснування. Гром. Микола Шибинський, вказав ріжницю між У. Н. Союзом і асекураційними компаніями. Знову гром. Василь Олексюк, предсідатель від. 300, пояснив, чому в минувшині організаційна праця ішла пиняво, і як поступати на будуче, щоб осягнути успіх. Гром. Петро Сціленний, секретар зборів, дав признання молодим українським громадянам за ревну працю, котру виявили при зорганізованю молодечого відділу У. Н. С. — „Молода Україна" — та загрів молодих урядників до дальшої ревної праці і витривалости.

На закінченню зборів п. Загаєвич поставив внесення, щоби дати під голосування, чи хто зоміж присутних має що проти тих організаційних зборів. Голосування виказало, що ніхто. Друге внесення, що всі будуть помагати організувати і приєднувати членів до У. Н. Союзу, перейшло одноголосно. Відтак замкнено збори, відспіванням „Не пора". Всі присутні розійшлись домів в найліпшим настрою.

Члени ново зорганізованого відділу „Молода Україна: Іван Васильо, Мирон Кашуба, Осип Кавчак, Юрій Кавчак, Василь Вацло, Надія Кашуба, Пелага Годчак, Юлія Годчак, Евген Кашуба, Микола Санчич, Іван Вацло, Каролина Губернович, Петро Губернович, Стефан Вацло, Ольга Чемерис, Реймонд Бушко, Іван Сціленый, Михайло Весоловський, Марія Весоловська, Володимир Березовський.

Діти: Василь Вацло, Евстахія Король, Флорентина Король, Ірена Кавчак, Петро Кавчак, Доротея Кавчак, Ірена Бушко, Володимир Чемерис, Глорія Кашуба, Михайло Васілько.

Петро Сціленний,
секретар зборів.

НОВИЙ ТЕРЕН ВІЙНИ.

З Букарешту доносять про сутички між румунськими й російськими військами здовж ріки Прута (1). Румуни закидають міни в море коло Суліни й Констанци (2).

СКАНДИНАВСЬКІ КРАЇ В ІСТОРІЇ СТОЛІТЬ

(КОРОТКИЙ НАЧЕРК ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ).

Впродовж довгих століть, скандинавські країни, жили в тому самому політичному циклі, двигаючи на собі це саме призначення. Одначе з бігом часу обставини змінилися: політичні амбіції сусідніх держав та внутрішня національна еманципація довели до того, що з цієї великої, расово споріднеої етнічної групи зродилися політично три скандинавські краї: Швеція, Норвегія й Данія.

Першими мешканцями сьогоднішньої Швеції були в давнину численні племена північного походження, в першу чергу велике племя суйонів, про яке вже згадує Тацит. Живучи спершу оподаль від себе, ці племена зєднуються з бігом століть, створюючи підряд преріжні династії, які ростуть і завмирають, як гриби по дощі. Виїмком зпоміж них може бути хіба тільки династія Інглінгаатан, що укріплюється в Упсалі, яке згодом стає першою столицею шведського королівства.

Шосте століття започатковує досить визначний етап національного життя скандинавських народів. Це століття одчайдушних вікінгів, які входять у тісні звязки з заходом Европи, пробиваючись через широкі українські степи аж до Босфору й самої Византії. Скріпивши таким чином могутність Швеції, вони підбивають усі норвезькі землі, встановлюючи свій лад і порядок. Восьме століття бачить уже першого великого короля, Гаральда Гарфагра, який панує над цим немалим простором твердою рукою. Данці, зо свого боку, беруть у цьому часі активну участь у норманських виправах. Заложивши невдовзі монархію, вони розпочинають із своїми сусідами довгу низку воєн, які увінчуються частинним підбоєм Норвегії й навіть — далекої Англії.

Кальмарська злука.

Підчас цих подій упсальська династія вигасає. На цілому скандинавському півострові починаються затяжні суперництва й межиусобиці,— спершу між духовенством і шляхтою, відтак між монархією й могутньою ляїчною аристократією, та врешті між високою шляхтою й монархією. З цієї внутрішньої боротьби користає Данія, яка реалізує в 1397. році славну Кальмарську Злуку, велику конфедерацію скандинавських держав. Одначе вже по смерті Маргерити Вальдемарської, данської королеви, злука розривається через відхід шведів до їх давних „справ і сорoків". Пізнішим данським королям удається всетаки привернути цю злуку. Однак, на нещастя, один із них, Христіян II. панує так нездарно, що запрошує до себе на поміч упсальського архиєпископа. Цей наказує спершу увязнити, а відтак і горлом покарати усіх шведських консулів, урядників і сенаторів, яким папська екскомунікація закидувала оборону державних прав і боротьбу проти церковних привілеїв. Це в цьому часі виступає на сцену історії велика постать Ґустава Вази, потомка стародавніх шведських королів, який, ховаючись перед королівською вязницею, впродовж довгих років живе скрито в лісах Далекарлії.

Від Вази до Карла XII.

Покидаючи селянську одежу, під якою він досі скривався, Ґустав Ваза починає приготовляти плян, щоб скинути з престола зненавидженого Христіяна II. В тому намірі він обходить усі села й місточка в поблизьких провінціях, заохочуючи й запалюючи населення до хоплення за зброю та до боротьби проти тирана. Цю боротьбу розпочинає він уже невдовзі на чолі своїх сторонників, які зводять із військом Христіяна II. та упсальського архієпископа криваві бої. Христіян II. примушений улягти в боротьбі й покинути край. Ґустав Ваза стає королем цілої країни й володіє довго, щасливо й справедливо.

Ґустав-Адольф — один із його наслідників — бере активну участь у Тридцятьлітній Війні, в якій здобуває Інгрію, Померанію, Брем та багацько важливих міст, так на побережжі, як і в глибині Німеччини. Полягає геройською смертю в бою під Лютцен.

Дочка його Христина перебирає наслідство в 1632. році. Велика приятелька поетів і фільософів, вона воліє мистецтво, ніж війну. Тому абдикує, не тратячи при цьому своєї великої популярности.

Карло X. закінчує, по ній, організацію свого королівства. В тій цілі прилучує до Швеції, частину Данії й Польщі. Син його, Карло XI., не змінює нічого. Таким чином доходимо до панування Карла XII., одного з найбільш визначних монархів цього часу, який свої переможні бої зводив по всіх закутках Европи, доходячи навіть аж до границь могутньої турецької імперії. Одначе програвши з українським гетьманом Мазепою бій під Полтавою в 1709 році проти Московщини, дістається ранений, у полон до султана, який його звільнює щойно по кількох роках. За цей час, карта Европи міняється зовсім: Утрехтський мир кладе кінець сукцесійній війні в Еспанії; панування французького Людовика XIV. добігає до схилу; Анна Англійська вмирає, передаючи англійський престіл Юрієві I. Англійці знаходяться в Бремі, данці в Гольштайні, прусаки в Померанії, польський король вязнем у Туреччині, з чого користає Петро I., який по розбитті шведської фльоти, стає паном Балтійського моря! Карло XII., вийшовши з турецького полону, розпочинає наново війну, зявляючися несподівано в Страдсунді, у хвилині, коли ніхто його вже не надіявся побачити в живих. Та одначе вже підчас першого бою, під Фредеріксгальмом, паде в перших окопах, прошитий ворожою кулею.

Французький маршал Бернадот.

В Норвегії й Данії, кінець вісімнадцятого століття приносить уже більше ладу, й порядку. Христіян IV., король обох країн, організує поволі національну армію, привертає почасті давні закони й відбудовує економічне життя. Епоха ця триває менш-більш до початку девятнадцятого століття, до часу, коли норвезький король Карло XIII. адоптує французького маршала Бернадота, проголошуючи його королівським принцом. Бернадот завойовує Гольштайн, відділяє Данію від Норвегії й цю останню прилучує до Швеції, стаючи й сам невдовзі потім їхнім королем. Одначе це прилучення викликує часті негодування поміж обома краями впродовж цілого панування Оскара I., аж до тої міри, що в 1905. році, за панування Оскара II., Швеція згоджується на політичне роздвоєння-розлуку обох королівств.

В міжчасі, посідання Шлезвіг-Гольштайну викликує війну поміж Прусією й Данією. Та хоч данці боряться хоробро, Прусія перемагає, і від цього часу ця провінція знаходитиметься вже в німецьких руках.

Такою, в коротці, історія цих трьох скандинавських королівств, які, якщо булиб о-стали при злуці, сьогодні творилиб велику й міцну скандинавську державу з понад двацятьма міліонами людей. Тимбільше, що населення їх — одного походження, маючи до певної міри ті самі, спільні економічні потреби, залежнеж теж від спільного географічного положення.

Одначе історія часто примховата. І ми бачимо, як сьогодні, заледви по 35 роках вільного існування, Норвегія знову примушена взяти зброю в руки, примушена цим разом не тому, щоб завойовувати, чи відбивати якусь там провінцію, а ратувати право на своє життя. — („Українське Слово", Париж).

ҐЕН. ФОН ШТЮЛЬПНАГЕЛЬ, котрому Гітлер припоручив дивитися за тим, щоби Франція виконала умовини примиря.

УРЯД БЕРЕТЬСЯ ДО ВИШКОЛУ ФАХОВЦІВ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявився за програму вишколу фахових молодих робітників.

Програма має остаточно обняти півтора міліона осіб, а на початок 150,000. Президент звязує вишкіл з потребами оборони краю.

ГРАЦІЯНІ ЯК НАСТУПНИК БАЛЬБА

РИМ. — Начальним командантом італійських сил в Північній Африці став маршал Родольфо Граціяні, що жив 25 років в Африці й був командантом італійських військ в двох війнах у Лібії. Дотепрішний комендант, маршал Італо Бальбо, згинув підчас лету. В Лондоні далі пишуть про його „загадочну смерть", навязуючи це до того, що він ніби був суперником Мусолінія. В тестаменті Бальбо написав таке: „Моя религія — це моя батьківщина. Кожна людська істота без такого ідеалу є для мене туманом, не зважаючи на те, якою вченою вона не булаб".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

В Пасейку, Н. Дж., помер по довгій недузі в Санаторіюм Valley View 30. червня 1940 ТЕОДОР НЕПИК, член Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42. У. Н. Союзу.

Вступив до Союзу 20. червня 1926. Покійний родився 26. вересня 1908. року в селі Томашівці, повіт Калуш, Західня Україна. Прожив 32 роки.

Похорон відбудеться в четвер, 4. липня, в годині 9. рано, з дому жалоби, 76 Hope Ave.

Покійний полишив батька Захарія, матір Теклю, жену Анну й дочку Славку, 8 років.

Нехай земля Вашингтона буде Йому пером!

Филип Гулька, секр.

ЧИ НЕ ЖДЕ ІРЛЯНДІЮ СУДЬБА НОРВЕГІЇ?

ЛОНДОН. — Ось це є те важне питання, над яким ломлять собі голову британські стратеги, що припускають, що Німеччина готова напасти на Ірляндію, щоб ціє звідтам атакувати Англію. В такому випадку Англія знайшласьб в дуже тяжкому положенню, бо німці моглиб припинити корабельний звязок Англії з Канадою і Злученими Державами. Далі є думка перевести до Ірляндії польських і чеських жовнярів, що втікли з Франції, а також частини французького Чужинецького Легіону. Кажуть, що це повинно бути приємливе для Ірляндії, бо це самі католики. Щодо цього ведуться переговори лондонського уряду з Белфастом і Даблином.

ТОТАЛІТАРИЗМ У ЕРАНЦІЇ

ПАРИЖ. — В Франції готові наступити величезні зміни. Може повстати тоталітарний режим, подібний до нацистичного. Переміни ті мають перевести: бувший премієр Ляваль і посол Марке. Осідок французького уряду вже перенесено з міста Бордо, що є під німецькою окупацією, до міста Клермон-Феран.

ТАРЗАН, ч. 43. Боротьба до загину.

Тарзана нюх був такий самий чуткий, як кожного нетрового звіра. Тому запах невідомого чоловіка подразнив його ніздрі, немов голос.

Він також відгадав по віддиху, що незнайомий чоловік надзвичайно зворушений. В хвилі, як рука з ножем падала вділ, Тарзан інстинктовно ухилився.

На щастя цей раз Тарзанові вдалось уникнути смертного удару. Але напасник мав ту перевагу над Тарзаном, що останній був сліпим.

Замішання розбудило Марíку. Вона поблідла мов стіна, побачивши напасника Тарзана.